

الگوی روابط ساختاری بین سرمایه روان‌شناختی و هویت ملی با میان‌جیگری خودکارآمدی، کفایت اجتماعی و فرهنگ شهروندی در دانش‌آموزان دختر

معصومه ایمان زاده^۱، نورعلی فرخی^۲ و هادی بهرامی^۳

چکیده

این پژوهش با هدف ارائه الگوی روابط ساختاری بین سرمایه روان‌شناختی و هویت ملی با میان‌جیگری خودکارآمدی، کفایت اجتماعی و فرهنگ شهروندی دانش‌آموزان دختر در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۶ با استفاده از روش توصیفی از نوع هم‌بستگی انجام گرفته است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهر مرند به تعداد ۲۲۵۲ نفر بود. نمونه‌ی مطالعه با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای به حجم ۳۳۰ نفر براساس جدول مورگان انتخاب شد. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های سنجش هویت ملی لطف آبادی، سرمایه روان‌شناختی لوتانز، فرهنگ شهروندی همتی و احمدی، کفایت اجتماعی فلنر و خودکارآمدی نوجوانان SEQC استفاده شد. برای آزمون فرضیه‌ها از روش آماری معادلات ساختاری با نرم افزار PSL استفاده شد. نتایج به دست آمده نشان داد که کفایت اجتماعی بر هویت ملی دانش‌آموزان با میان‌جیگری فرهنگ، اثر غیر مستقیم دارد. سرمایه روان‌شناختی بر هویت ملی دانش‌آموزان با میان‌جیگری خودکارآمدی به طور غیر مستقیم اثرگذار نبوده و سرمایه شناختی بر هویت ملی دانش‌آموزان با میان‌جیگری کفایت اجتماعی اثر غیر مستقیم دارد.

واژه‌های کلیدی: سرمایه روان‌شناختی، هویت ملی، خودکارآمدی، کفایت اجتماعی، فرهنگ شهروندی

۱. نویسنده‌ی رابط: دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران (m.e4772@gmail.com)

۲. دانشیار گروه سنجش و اندازه‌گیری، دانشگاه علامه طباطبائی

۳. استاد گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

تاریخ دریافت مقاله: ۹۶/۹/۳۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۶/۱۲/۱

مقدمه

هویت از مفاهیم میان‌رشته در علوم اجتماعی است که سه رشته روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و سیاست را به یکدیگر پیوند می‌دهد. این مفهوم ابتدا در روان‌شناسی ظهور کرد و سپس به عالم اجتماع و سیاست نیز راه یافت (کامرون^۱، ۲۰۰۵). نقطه آغاز آشنایی با مفهوم هویت مفهوم خودانگاره است. دیدگاه اجتماعی به کارهای جرج هربرت مید^۲ و چالز هورتن کولی^۳ باز می‌گردد (بارون و فینی^۴، ۲۰۰۴). اهمیت دستیابی به یک هویت امن محکم و استوار، در آثار اریکسون^۵ مطرح شد (ود ورد^۶، ۲۰۰۴). اریکسون معتقد است برای رسیدن به هویت با ثبات نوجوان باید نیازها، آرزوها، توانایی‌های خود را به شکل تازه‌ای سازمان‌دهی کند، تا از این طریق بتواند خود را با انتظارات موجود در جامعه وفق دهد (احدی و جمهری، ۱۳۸۰). و بر تعریف خود از هویت ملی بر «رفتار معطوف به ارزش» تأکید می‌ورزد و دورکیم^۷ «عاطفه جمعی و وجدان جمعی» را مطرح می‌کند (داوری و منشار^۸، ۲۰۰۶).

هویت ملی با متغیرهایی مانند خودکارآمدی، کفایت اجتماعی، فرهنگ شهروندی و سرمایه روان‌شناختی هم‌بستگی دارد (فروهر، احسان ملکی، روزبهرانی و شاه‌محمدی، ۱۳۹۲). افرادی که رشد هویت سالمی دارند، شهروندان خوبی هستند (شالتیز و بلاستین^۹، ۱۹۹۴). سرمایه روان‌شناختی یکی از شاخص‌های روان‌شناسی مثبت‌گرایی است که با ویژگی‌هایی از قبیل باور فرد به توانایی‌هایش برای دستیابی به موفقیت، داشتن پشتکار در دنبال کردن اهداف، ایجاد اسنادهای مثبت

1. Cameron
2. George Herbert Mead
3. Charles Horton Cooley
4. Baron & Finney
5. Erikson
6. Woodward
7. Durkheim
8. Dwairy & Menshar
9. Schultheiss & Blustein

درباره خود و تحمل کردن مشکلات تعریف می‌شود (لوتانز^۱، ۲۰۱۰). سلینگمن^۲ (۱۹۸۵) معتقد است که سرمایه روان‌شناختی، جنبه‌های مثبت زندگی آدمی را دربرمی‌گیرد (اسپان^۳، ۲۰۰۴).

کفایت اجتماعی همان قدرت برقراری تعامل اجتماعی است؛ یعنی کسب مهارت‌ها، توانایی‌ها، ظرفیت‌هایی که شامل مهارت‌های شناختی، مهارت‌های اجتماعی، کفایت هیجانی و آمایه‌های انگیزشی است (داینر و کیم^۴، ۲۰۰۴). الیوت^۵ (۲۰۰۲) معتقد است که کفایت اجتماعی در هویت‌یابی ملی، کارکرد اجتماعی و خودکارآمدی افراد مهم است و نقش حائز اهمیتی در اجتناب یا بازداری واکنش‌های منفی دیگران ایفا می‌کند (نظری نژاد، ۱۳۸۹). بنا به گفته ترورور^۶ (۲۰۱۰)، مک فال^۷ کفایت اجتماعی را یک اصطلاح ارزشی عمومی تعریف می‌کند که بر اساس ملاک‌های معین، منعکس‌کننده قضاوت شخص است (داینر و کیم، ۲۰۰۴). محققان چهار مقوله مهارت‌های شناختی، مهارت‌های رفتاری، کفایت‌های هیجانی و آمایه‌های انگیزشی را به عنوان ابعاد اصلی کفایت اجتماعی معرفی کرده‌اند (فلنر، موگان و سوبت^۸، ۲۰۱۰).

فرهنگ شهروندی عامل مهمی در نهادینه شدن حقوق شهروندی است (نجفی، ۱۳۸۰). فرهنگ شهروندی منجر به تحکیم و تقویت نظام ارزشی مهارت‌های شهروندی در جهت استحکام دموکراسی و مشارکت پایدار دانش‌آموزان می‌گردد. این مؤلفه ضامن بقاء و تداوم حیات اجتماعی و میزان توسعه همه‌جانبه جوامع صنعتی و رو به پیشرفت است (راینسون^۹، ۲۰۱۳). در این بین، روان‌شناسان سرمایه روان‌شناختی مثبت‌گرا را به عنوان یک عامل رشد اجتماعی مطرح کرده‌اند. آن‌ها بر این باورند که سرمایه روان‌شناختی، با تکیه بر متغیرهای روان‌شناختی

1. Luthans
2. Seligman
3. Spohn
4. Dainer & kim
5. Aliot
6. Troure
7. Makfal
8. Felner, Moughan & soubet
9. Robinson

مثبت‌گرایی همچون: امید، خوش‌بینی، تاب‌آوری منجر به ارتقای ارزش سرمایه انسانی (دانش و مهارت‌های افراد) و سرمایه اجتماعی (شبکه روابط میان آن‌ها) می‌شود (فروهر، احسان‌ملکی، روزبهانی و خبازیان، ۱۳۹۲).

نوشادی، شمشیری و احمدی (۱۳۹۰) در بررسی نقش و کارکرد تعلیمات اجتماعی پنجم دبستان و سوم راهنمایی در شکل‌گیری هویت ملی، به این نتیجه رسیده که ابعاد هویت ملی در کتاب‌های مورد بررسی مورد غفلت واقع شده و نیازمند توجه جدی تدوین‌کنندگان کتب است. لقمان‌نیا و خامسیان (۱۳۸۹) نشان دادند که در اهداف تصریح شده برای نظام آموزشی ایران هویت ملی از جایگاه مطلوبی برخوردار نیست و با توجه به تأثیر گذار بودن این مقوله در سایر زمینه‌هایی که به توسعه و تحکیم کشور مربوط است، نیاز به تجدید نظر و بازاندیشی دارد (جعفرپور، ۱۳۸۹). کیم (۲۰۱۴) برنامه درسی کره را مورد نقد و بررسی قرار داده و اشاره می‌کند که توجه به هویت ملی در درس مطالعات اجتماعی برنامه درسی کره از نیمه دوم قرن بیستم مورد توجه قرار گرفته است. پارمنتر^۱ (۱۹۹۹) در تحقیق نشان داد سیاست‌گذاران وزارت آموزش و پرورش ژاپن با دانش‌آموزان مدارس متوسطه و دانشجویان مراکز تربیت معلم در ارتباط با این موضوع که لازم است به نقش آموزش و پرورش در رشد هویت ملی در مدارس اهمیت بیشتری داده شود، نظرات یکسانی دارند. فرشته^۲ (۲۰۰۲) در مقاله خود درباره نظام تعلیم و تربیت ژاپن یکی از ویژگی‌های برجسته آن را تأکید بر جنبه‌های فرهنگی و هویت ملی معرفی می‌کند. این امر نشان می‌دهد که بحث هویت ملی و رابطه آن با آموزش و پرورش از جمله موضوع‌هایی است که در عصر حاضر مورد توجه محققان و صاحب‌نظران حوزه تعلیم و تربیت قرار گرفته است.

این در حالیست که انتقال از کودکی به بزرگسالی فرآیندی دشوار و پر از کشمکش است. نوجوان از یک طرف با تغییرات سریع فیزیولوژیکی، جسمانی، جنسی و شناختی روبرو است و از سوی دیگر خانواده، فرهنگ و جامعه از او می‌خواهند تا استقلال پیدا کرده و روابط جدیدی با

1. Parmenter
2. Fereshteh

بزرگسالان برقرار نمایند (برزوناسکی^۱، ۲۰۰۶). در فرآیند کنار آمدن با تمامی این مسائل، نوجوان علاوه بر پذیرش و سازگاری با همه این تغییر و تحولات باید بتواند برای زندگی خود فلسفه‌ای پیدا کرده و به احساس هویت منسجمی دست پیدا کند (استرنبرگ، لامبرن، دارلینگ، مانس و دورنبوچ^۲، ۱۹۹۴). یکی از مفاهیمی که در کنار هویت ملی مطرح می‌شود فرهنگ شهروندی است (سوننز، برزوناسکی، وانستنی کیست، بیروز و گوسنزا^۳، ۲۰۰۵). اصل ضرورت آگاه‌ساختن دانش‌آموزان به ارزش وجودی خود، اصل تقویت روح همگرایی و مسوولیت‌پذیری اجتماعی و اصل توجه به تقویت مشارکت شهروندان را در جریان تربیت بایستی مورد توجه قرار داد (حیدری، نصرتی‌هشی و نریمانی، ۱۳۹۲). آموزش مهارت‌های رفتاری، مهارت‌های شناختی، مهارت‌های هیجانی و آمایه‌های انگیزشی به فرد کمک می‌کند تا تصمیم مناسب را در موقعیت‌های مختلف اتخاذ نماید (پزشک، ۱۳۸۰).

اهمیت موضوع «هویت ملی» و بحران‌های ناشی از بی‌هویتی که امروزه حیات جوامع از جمله جامعه جوان ما را به شدت تهدید می‌کند و چالش‌هایی که پیش روی ماست، پژوهش‌گر را واداشت تا به مطالعه این مسأله بپردازد. پیامدهایی که بی‌هویتی در سرشت و سرنوشت جامعه دارد و شکاف نسلی که ایجاد شده است، وسعت و گستردگی مبانی و اصول هویت از یک طرف و عدم توجه مسولان تربیتی از طرف دیگر پژوهش‌گر را واداشت تا در این زمینه به پژوهش بپردازد. با عنایت به مشکلات موجود، هویت ملی یکی از مهم‌ترین مسائل و چالش‌های پیش روی جوامع در حال توسعه در طی فرآیند جهانی‌شدن و جهانی‌سازی خواهد بود و پرداختن به این مقوله ضرورتی اجتناب‌ناپذیر می‌نماید، چرا که در صورت کوتاهی در این مهم، با به‌وجود آمدن بحران در هویت ملی و فرهنگ شهروندی، شاهد بسیاری از آشفتگی‌ها و نابسامانی‌های بنیان‌شکن خواهیم بود. با عنایت به مطالب فوق این سؤال مطرح می‌شود که آیا سرمایه روان‌شناختی در ارتقاء

1. Berzonsky
2. Steinberg, Lamborn, Darling, Mounts & Dornbusch
3. Soenens, Berzonsky, Vansteenkiste, Beyers & Goossens

الگوی روابط ساختاری بین سرمایه روان شناختی و هویت ملی با میان‌جیگری خودکارآمدی، کفایت ...

هویت ملی با میان‌جیگری خودکارآمدی، کفایت اجتماعی و فرهنگ شهروندی دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر مرند مؤثر است؟

روش

تحقیق حاضر توصیفی از نوع همبستگی است.

جامعه، نمونه، روش نمونه‌گیری: جامعه آماری تحقیق شامل دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر مرند به تعداد ۲۲۵۲ است. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان و به تعداد ۳۳۰ نفر و با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شده است. جهت گردآوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد:

پرسش‌نامه سنجش هویت ملی لطف آبادی: پرسش‌نامه سنجش هویت ملی لطف آبادی در سال ۱۳۸۳ طراحی شد. این مقیاس مشتمل بر ۱۴ گویه است که آزمودنی‌ها میزان موافقت یا مخالفت خویش را با هریک از گویه‌ها (دریک مقیاس شش بخشی لیکرت از خیلی موافقم تا خیلی مخالفم) مشخص می‌کنند. در این پژوهش برای بررسی روایی سازه پرسش‌نامه از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شده است. نتایج روش آلفای کرونباخ با مقدار ۰/۷۵ نشان دهنده هم‌سانی درونی و پایایی قابل قبول ابزار بود.

پرسش‌نامه سرمایه روان‌شناختی (PCQ¹): پرسش‌نامه سرمایه روان‌شناختی لوتانز (لوتانز، آولیو، آوی و نورمان^۲، ۲۰۰۷) دارای ۲۴ گویه و شامل ۴ سازه امید، تاب‌آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی است که هر کدام از خرده‌مقیاس‌ها دارای ۶ گویه است. این پرسش‌نامه به روش ۶ درجه‌ای لیکرت، کاملاً مخالفم (۱)، مخالفم (۲)، تا حدودی مخالفم (۳)، تا حدودی موافقم (۴)، موافقم (۵) و کاملاً موافقم (۶) نمره‌گذاری می‌شود و نمره بالا، سرمایه روان‌شناختی بالا را نشان می‌دهد. لوتانز و همکاران (۲۰۰۷) در پژوهش خود کم‌ترین ضریب آلفای کرونباخ را برای آن،

1. Psychological Capital Questionnaire
2. Avolio, Avey & Norman

۰/۸۸ گزارش کرده‌اند. هاشمی، باباپور خیرالدین و بهادری خسروشاهی (۱۳۹۰) نیز پایایی این پرسش‌نامه را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب برابر با ۰/۹۰ و ۰/۸۵ و روایی سازه مطلوبی برای آن گزارش کرده‌اند.

پرسش‌نامه فرهنگ شهروندی همتی و احمدی: این پرسش‌نامه دارای ۲۹ سوال بوده و هدف آن ارزیابی وضعیت فرهنگ شهروندی از ابعاد مختلف است. نمره‌گذاری پرسش‌نامه به صورت طیف لیکرت است. در پژوهش همتی و احمدی (۱۳۹۳) برای سنجش اعتبار مقیاس‌ها از اعتبار محتوا بهره گرفته شده است. برای شاخص فرهنگ شهروندی در کنار اعتبار محتوا از اعتبار عاملی نیز استفاده شده است. بار شدن گویه‌ها بر روی مؤلفه‌های متمایز و بارهای عاملی بالای هر یک از گویه‌ها، موید اعتبار عاملی مقیاس طراحی شده است. برای سنجش پایایی مقیاس‌ها از آلفای کرونباخ بهره گرفته شده است.

مقیاس کفایت اجتماعی فلنو: این پرسش‌نامه از ۴ عامل تشکیل شده بود: عامل مهارت‌های رفتاری (۳۴ گویه، طیف نمره‌دهی ۳۴-۲۳۸)، عامل آمایه‌های انگیزش و انتظارات (۷ گویه، طیف نمره‌دهی ۷-۴۹)، عامل مهارت‌های شناختی (۳ گویه، طیف نمره‌دهی ۳-۲۱) و عامل کفایت هیجانی (۳ گویه، طیف نمره‌دهی ۳-۲۱). در کل پرسش‌نامه ۴۷ گویه داشت. کسب نمره بالا نشان دهنده بالا بودن کفایت اجتماعی و بر عکس در دانش‌آموزان است. مقیاس پاسخ‌دهی برای این ۴ عامل از نوع لیکرت ۷ سطحی (کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) با نمره‌دهی ۱ تا ۷ بود. نمره‌دهی به سؤالات ۳، ۶، ۸، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۵، ۱۶، ۲۱، ۲۵، ۲۶، ۲۸، ۳۲، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۴۳، ۴۴، ۴۵ (از کاملاً موافقم - ۱ تا کاملاً مخالفم - ۷) بود. در بقیه سؤالات بر عکس (کاملاً موافقم - ۷، کاملاً مخالفم - ۱) نمره‌دهی داده شد. ضریب پایایی و آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه به ترتیب برابر ۰/۸۹ و ۰/۸۸ گزارش شده‌اند که نشان دهنده پایایی قابل قبول پرسش‌نامه حاضر است (جعفری باغ خیراتی و همکاران، ۱۳۹۳).

پرسش‌نامه خودکارآمدی نوجوانان (SEQ-C): پرسش‌نامه خودکارآمدی نوجوانان (SEQ-C)

الگوی روابط ساختاری بین سرمایه روان شناختی و هویت ملی با میان‌جیگری خودکارآمدی، کفایت ...

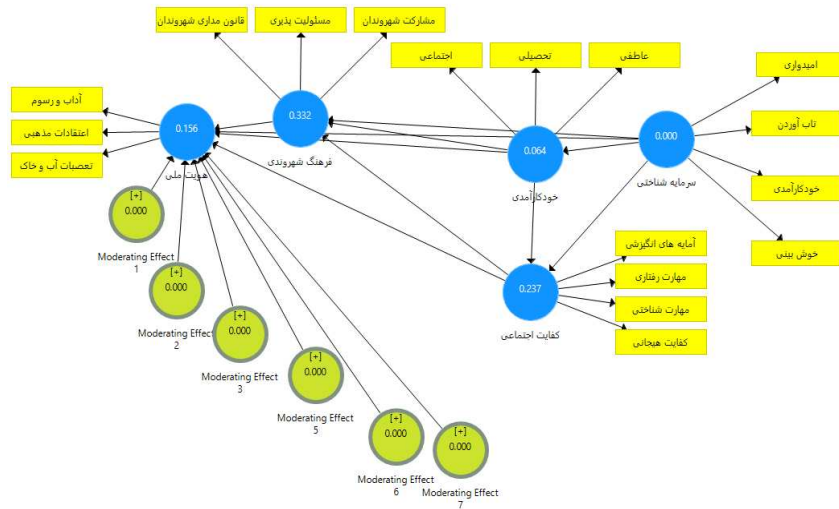
C) در سال ۲۰۰۱ توسط موریس ساخته شده است. پرسش‌نامه خودکارآمدی شامل ۲۳ ماده است و در یک طیف لیکرت از اصلاً تا بسیار زیاد نمره‌گذاری می‌شود. پرسش‌نامه خودکارآمدی از سه خرده‌آزمون خودکارآمدی اجتماعی، خودکارآمدی تحصیلی و خودکارآمدی هیجانی تشکیل شده است و توانایی آزمودنی را در موقعیت‌های مختلف می‌سنجد. در پژوهش آفاجانی، شوقی و نعیمی (۱۳۹۳) ضریب آلفای کرونباخ برای این پرسش‌نامه ۰/۷۱ و هم‌سانی درونی آن ۰/۸۹ به دست آمده است.

روش اجرا: با توجه به این که متغیرها از توزیع نرمال برخوردار نیست و در استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی و تحلیل مسیر محدودیت وجود دارد، روش حداقل مربعات جزئی (PLS) جهت بررسی روابط و میزان تأثیر هر متغیر به کار گرفته شد. جهت انجام آزمون حداقل مربعات جزئی از نرم افزار Smatr PLS استفاده شده است که نتایج آن شامل: ۱- بررسی کیفیت مدل ۲- مقادیر t مربوط به آزمون Bootstrapp که همان آزمون t مدل درونی جهت بررسی معناداری ضرایب مسیر و بارهای عاملی است.

نتایج

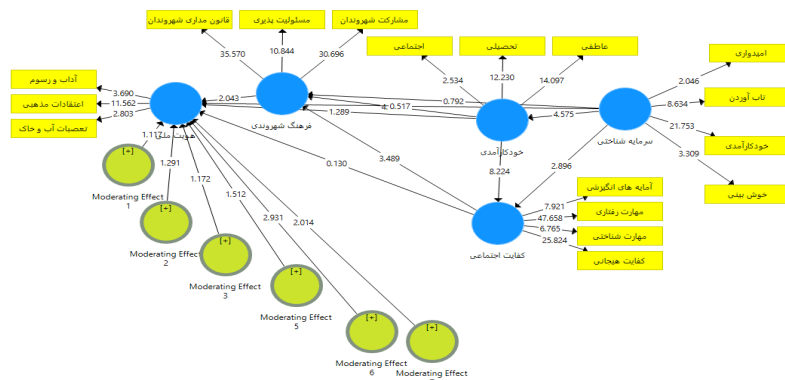
جهت بررسی کیفیت مدل پژوهش از روش Blindfolding با استفاده از نرم افزار Smart PLS استفاده شده است که نتایج آن در شکل ۱ نمایش داده شده است.

شکل ۱. کیفیت مدل آزمون شده با روش Blindfolding

با توجه به نتایج جدول ۱ اعداد مثبت شاخص برازندگی مدل (CV-Red) نشان دهنده مناسب بودن کیفیت (برازش) مدل پژوهش است. جهت بررسی معناداری ضرایب مسیر و بارهای عاملی از آزمون Bootstrapp با استفاده از نرم افزار Pls Smart جهت تعیین آماره T استفاده شده که نتایج آن در شکل ۲ نمایش داده شده است.

شکل ۲. نتایج آزمون Bootstrapp برای تعیین آماره t ضریب مسیر

با توجه به نتایج جدول ۲ ضریب مسیر برای رابطه سرمایه روان‌شناختی به هویت ملی دارای آماره $t/۰۴۲۳$ کمتر از $۱/۹۶$ و سطح معناداری $۰/۶۷۲$ بیشتر از ۵ درصد و ضریب تأثیر $۰/۰۵۲$ است که حاکی از عدم تأثیر معنادار سرمایه شناختی بر هویت ملی است. ضریب مسیر سرمایه روان‌شناختی بر هویت ملی با میان‌جیگری خودکارآمدی دارای آماره $t/۱۱۱۷$ و سطح معناداری $۰/۲۴۲$ بیشتر از ۵ درصد و ضریب تأثیر منفی $۰/۲۱۵$ حاکی از نبود تأثیر معنادار سرمایه روان‌شناختی بر هویت ملی با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی است. ضریب مسیر سرمایه روان‌شناختی بر هویت ملی با میان‌جیگری خودکارآمدی دارای آماره $t/۱۱۱۷$ و سطح معناداری $۱/۱۹۷$ بیشتر از ۵ درصد و ضریب تأثیر منفی $۰/۲۱۵$ حاکی از نبود تأثیر معنادار سرمایه روان‌شناختی بر هویت ملی با میان‌جیگری خودکارآمدی است. ضریب مسیر خودکارآمدی بر هویت ملی با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی دارای آماره $t/۲۹۱$ و سطح معناداری $۰/۲۴۲$ بیش‌تر از ۵ درصد و ضریب تأثیر $۰/۲۱۲$ حاکی از نبود تأثیر معنادار خودکارآمدی بر هویت ملی با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی است. ضریب مسیر سرمایه روان‌شناختی بر هویت ملی با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی دارای آماره $t/۱۱۷۲$ و سطح معناداری $۰/۱۳۱$ بیشتر از ۵ درصد و ضریب تأثیر منفی $۰/۱۴۶$ حاکی از نبود تأثیر معنادار سرمایه روان‌شناختی بر هویت ملی با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی است. ضریب مسیر سرمایه روان‌شناختی بر هویت ملی با میان‌جیگری کفایت اجتماعی دارای آماره $t/۳۸۲$ و سطح معناداری $۰/۰۰۴$ کمتر از ۵ درصد و ضریب تأثیر منفی $۰/۳۰۷$ حاکی از وجود تأثیر معنادار سرمایه روان‌شناختی بر هویت ملی با میان‌جیگری کفایت اجتماعی است. ضریب مسیر کفایت اجتماعی بر هویت ملی با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی دارای آماره $t/۹۳۱$ و سطح معناداری $۰/۰۴۵$ کمتر از ۵ درصد و ضریب تأثیر $۰/۴۷۵$ حاکی از وجود تأثیر معنادار کفایت اجتماعی بر هویت ملی با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی است. ضریب مسیر خودکارآمدی بر هویت ملی با میان‌جیگری کفایت اجتماعی دارای آماره $t/۰۱۴$ و سطح معناداری $۰/۰۰۰$ کمتر از ۵ درصد و ضریب تأثیر $۰/۲۹۹$ حاکی از وجود

تأثیر معنادار خودکارآمدی بر هویت ملی با میان‌جیگری کفایت اجتماعی است.

جدول ۱. نتایج آزمون Bootstrapp برای تعیین ضریب مسیر

مستقل	میانجی	وابسته	n	ضریب تأثیر	ضرایب مسیر (t)	p
سرمایه روان‌شناختی	---	هویت ملی	۳۳۰	۰/۰۵۲	۰/۴۲۳	۰/۶۷۲
سرمایه روان‌شناختی	خودکارآمدی	هویت ملی	۳۳۰	-۰/۰۵۲	۰/۱۱۷	۰/۱۹۷
خودکارآمدی	فرهنگ شهروندی	هویت ملی	۳۳۰	۰/۲۱۲	۱/۲۹۱	۰/۲۴۲
سرمایه روان‌شناختی	فرهنگ شهروندی	هویت ملی	۳۳۰	-۰/۱۴۶	۱/۱۷۲	۰/۱۳۱
سرمایه روان‌شناختی	کفایت اجتماعی	هویت ملی	۳۳۰	-۰/۳۰۷	۳/۳۸۲	۰/۰۰۴
کفایت اجتماعی	فرهنگ شهروندی	هویت ملی	۳۳۰	۰/۴۷۵	۳/۲۹۳	۰/۰۴۵
خودکارآمدی	کفایت اجتماعی	هویت ملی	۳۳۰	۰/۲۹۹	۲/۰۱۴	۰/۰۰۱

فرضیه اول: سرمایه روان‌شناختی بر هویت ملی دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر مرند مؤثر است: با توجه به الگوی تحلیل مسیر با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی تأثیر سرمایه روان‌شناختی بر هویت ملی با مقدار آماره $t = ۰/۴۲۳$ کمتر از $۱/۹۶$ و سطح معناداری $۰/۷۶۲$ بیشتر از ۵ درصد و ضریب هم‌بستگی مسیر $۰/۰۵۲$ می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرض H_1 رد می‌شود و سرمایه شناختی بر هویت ملی دانش‌آموزان مؤثر نیست و با هر واحد تغییر در سرمایه روان‌شناختی هویت ملی فقط در حد $۰/۰۵۲$ تغییر می‌یابد.

فرضیه دوم: سرمایه روان‌شناختی بر هویت ملی با میان‌جیگری خودکارآمدی مؤثر است: با توجه به الگوی تحلیل مسیر با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی تأثیر سرمایه روان‌شناختی بر هویت ملی با میان‌جیگری خودکارآمدی با مقدار آماره $t = ۱/۱۱۷$ کمتر از $۰/۹۶$ و سطح معناداری $۰/۱۹۷$ بیشتر از ۵ درصد و ضریب هم‌بستگی مسیر منفی $۰/۲۱۵$ می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرض H_1 رد می‌شود و سرمایه روان‌شناختی بر هویت ملی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهر مرند با میان‌جیگری خودکارآمدی مؤثر نیست و با هر واحد تغییر در سرمایه روان‌شناختی هویت ملی فقط در حد منفی $۰/۲۱۵$ تغییر می‌یابد.

فرضیه سوم: خودکارآمدی بر هویت ملی با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی مؤثر است: با توجه به الگوی تحلیل مسیر با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی تأثیر خودکارآمدی بر هویت ملی با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی با مقدار آماره $t = 1/291$ کمتر از $1/96$ و سطح معناداری $0/242$ بیشتر از ۵ درصد و ضریب همبستگی مسیر $0/212$ می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرض H1 رد می‌شود خودکارآمدی بر هویت ملی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهر مرند با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی مؤثر نیست و با هر واحد تغییر در سرمایه روان شناختی هویت ملی فقط در حد $0/212$ تغییر می‌یابد.

فرضیه چهارم: سرمایه روان شناختی بر هویت ملی با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی مؤثر است.

با توجه به الگوی تحلیل مسیر با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی تأثیر سرمایه روان شناختی بر هویت ملی با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی با مقدار آماره $t = 1/172$ کمتر از $1/96$ و سطح معناداری $0/131$ بیشتر از ۵ درصد و ضریب همبستگی مسیر منفی $0/146$ می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرض H1 رد می‌شود و سرمایه روان شناختی بر هویت ملی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهر مرند با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی مؤثر نیست و با هر واحد تغییر در سرمایه روان شناختی هویت ملی فقط در حد منفی $0/146$ تغییر می‌یابد.

فرضیه پنجم: سرمایه روان شناختی بر هویت ملی دانش‌آموزان با میان‌جیگری کفایت اجتماعی مؤثر است: با توجه به الگوی تحلیل مسیر با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی تأثیر سرمایه شناختی بر هویت ملی با میان‌جیگری کفایت اجتماعی با مقدار آماره $t = 0/382$ بیشتر از $1/96$ و سطح معناداری $0/004$ کمتر از ۵ درصد و ضریب همبستگی مسیر منفی $0/307$ می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرض H1 تأیید می‌شود و سرمایه روان شناختی بر هویت ملی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهر مرند با میان‌جیگری کفایت اجتماعی مؤثر است و با هر واحد تغییر در سرمایه روان شناختی هویت ملی در حد منفی $0/307$ تغییر می‌یابد.

فرضیه ششم: کفایت اجتماعی بر هویت ملی دانش‌آموزان با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی مؤثر است: با توجه به الگوی تحلیل مسیر با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی تأثیر کفایت اجتماعی بر هویت ملی با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی با مقدار آماره $t = 1/931$ بیش‌تر از $1/96$ و سطح معناداری $0/004$ کم‌تر از 5 درصد و ضریب هم‌بستگی مسیر $0/475$ می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان 95 درصد فرض $H1$ تأیید می‌شود و کفایت اجتماعی بر هویت ملی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهر مرند با میان‌جیگری فرهنگ شهروندی مؤثر است و با هر واحد تغییر در سرمایه روان‌شناختی، هویت ملی در حد $0/475$ تغییر می‌یابد.

فرضیه هفتم: خودکارآمدی بر هویت ملی دانش‌آموزان با میان‌جیگری کفایت اجتماعی مؤثر است: با توجه به الگوی تحلیل مسیر با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی تأثیر خودکارآمدی بر هویت ملی با میان‌جیگری کفایت اجتماعی با مقدار آماره $t = 2/014$ بیشتر از $1/96$ و سطح معناداری $0/004$ کمتر از 5 درصد و ضریب هم‌بستگی مسیر $0/299$ می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان 95 درصد فرض $H1$ تأیید می‌شود و خودکارآمدی بر هویت ملی دانش‌آموزان دختر با میان‌جیگری کفایت اجتماعی مؤثر است و با هر واحد تغییر در سرمایه روان‌شناختی هویت ملی در حد $0/299$ تغییر می‌یابد.

بحث و نتیجه‌گیری

هویت ملی فرآیند پاسخ‌گویی آگاهانه یک ملت به پرسش‌هایی پیرامون خود، گذشته، کیفیت، زمان، تعلق، خاستگاه اصلی و دائمی، حوزه تمدنی، جایگاه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و ارزش‌های ملهم از هویت تاریخی خود است. جامع‌ترین هویت جمعی نزد مردم، هویت ملی نامیده می‌شود و نوعی احساس پایداری، دلبستگی و تعهد به اجتماع ملی (عام) است و جزئی از هویت فرد است. برخوردار بودن از سرمایه روان‌شناختی افراد را قادر می‌سازد تا علاوه بر مقابله بهتر در برابر موقعیت‌های استرس‌زا، کمتر دچار تنش شده، در برابر مشکلات از توان بالایی برخوردار

باشند، به دیدگاه روشنی در مورد خود برسند و کم‌تر تحت تأثیر وقایع روزانه قرار بگیرند، لذا اینگونه افراد دارای سلامت روان شناختی بالاتری نیز هستند. در جوامع امروز، همه ملت‌ها با هر نظام سیاسی و اجتماعی، پیشرفته و در حال پیشرفت به مسئله آموزش و پرورش توجه دارند و نسبت به دیگر فعالیت‌های اجتماعی برای آن اهمیت بیش‌تری قائل هستند. این توجه بی‌دلیل نیست و برمنطقی قوی بنیاد نهاده شده است. زیرا امروز، تربیت فرزندان را از مهم‌ترین نیازهای زندگی اجتماعی می‌شناسند. در این میان دخالت متغیرهای میانجی بی‌تأثیر نیست. فرهنگ شهروندی به افزایش کیفیت زندگی جمعی و تقویت سرمایه اجتماعی در زندگی کمک شایانی می‌کند. این آموزه‌ها به تقویت کفایت اجتماعی و بسط هم‌بستگی اجتماعی یک جامعه در سطح محلی - ملی و جهانی کمک خواهد کرد. فرهنگ شهروندی علاوه بر زمینه‌های سیاسی بر روابط اخلاقی بین اعضا جامعه و نیز مسائل سنتی نظری جامعه شناختی، یگانگی و هم‌بستگی اجتماعی ناظر است. اخلاق مدنی، همچنین مستقیماً با تغییرات هویتی و تصوراتی مرتبط است که شهروندان، نسبت به خود و دیگر شهروندان دارند در این میان خودکارآمدی با اتکا به خودنظم دهی مشوق احساس برادری، هم‌نوعی، تعهد و مسؤولیت‌پذیری است. نتایج حاصل از مطالعه‌ی فوق با مطالعات امانی ساری‌بگلو، بابایی سنگلجی و حسین خانزاده (۱۳۹۴)، صفاری و صابری (۱۳۹۳)، بهزادپور، مطهری و گودرزی (۱۳۹۲) و نریمانی، طالبی جویباری و ابوالقاسمی (۱۳۹۲) هم‌خوانی دارد.

در تبیین فرضیه اول می‌توان گفت که در کنار چارچوب‌بندی سرمایه روان‌شناختی به عنوان نوعی منبع تنوری، راه دیگری که موجب فهم سرمایه روان‌شناختی به عنوان یک قابلیت سطح بالا می‌شود، این است که، سرمایه روان‌شناختی ورای سرمایه اجتماعی و سرمایه انسانی قرار دارد. دلیل فراتر بودن سرمایه روان‌شناختی نسبت به دو سرمایه دیگر در ظرفیت‌های سرمایه روان‌شناختی، و مخصوصاً بخش توسعه‌ای سرمایه روان‌شناختی یعنی چه کسی خواهید شد، نهفته شده است که عموماً در سرمایه اجتماعی و سرمایه انسانی نادیده گرفته می‌شود. مشخص شده است که، سرمایه روان‌شناختی از خود حقیقی به سوی خود ممکن در حال پیشرفت است. به نظر می‌رسد که سرمایه

روان‌شناختی، چه به صورت فردی و چه به صورت ترکیبی، چارچوب مفهومی‌تر و جامع‌تری را برای فهم و سرمایه‌گذاری دارایی‌های انسانی در سازمان‌های امروزی فراهم می‌سازد. از آنجا که سرمایه روان‌شناختی، نوجوانان را به چالش می‌کشد تا در جستجوی این سوال برآیند که چه کسی هستند و در نتیجه به خودآگاهی بهتر که لازمه دست‌یابی به هدف‌ها و موفقیت است، دست یابند، می‌توان گفت سرمایه روان‌شناختی از ابزارهای مهم موفقیت در کسب هویت است و داشتن مؤلفه‌های آن تضمینی برای زندگی بهتر است. افرادی که سرمایه روان‌شناختی پایینی دارند در خیلی از حیطه‌ها مشکلات شدیدی دارند، پس اگر بتوان با آموزش‌های لازم آن را ارتقاء داد، حتی به عنوان پیش‌گیری اولیه عمل خواهد کرد. موضوع روان‌شناسی مثبت‌گرا درباره بهینه‌سازی مقام انسانی است و به دنبال توسعه سلامت روانی، بهروزی و شکوفایی فردی است. از نظر تاریخی هدف غایی همه بحث‌های فلسفی، انسان‌شناسی‌های شرقی و غربی مثبت‌گرایانه نیز همواره تأکید بر کسب امتیاز و منفعت از شرایط دشوار و مصیبت بار بوده است.

در تبیین فرضیه دوم می‌توان گفت شکل‌گیری هویت فرآیندی است که در آن هنجارها، مهارت‌ها، انگیزه‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای فرد شکل می‌گیرد تا ایفای نقش کنونی یا آتی او در جامعه مناسب و مطلوب شناخته شود. در این فرآیند، اکتساب و به کارگیری مهارت‌های اجتماعی و چگونگی برقراری ارتباط و تعامل با دیگران، یکی از مؤلفه‌های اصلی رشد اجتماعی به‌خصوص در بین کودکان و نوجوانان محسوب می‌شود. اهمیت مهارت‌های اجتماعی را به عنوان مهم‌ترین عامل اجتماعی شدن و سازگاری اجتماعی، هیچگاه نمی‌توان از نظر دور داشت و بی‌شک توجه به هوش اجتماعی، رشد اجتماعی و تربیت اجتماعی در کنار دیگر ابعاد رشد و حیطه‌های تعلیم و تربیت، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. در چشم‌انداز کنونی، در حوزه آموزش مهارت‌های اجتماعی، رویدادهای فراوانی رخ داده، پژوهش‌های بی‌شماری صورت گرفته، روش‌های آموزشی و درمانی جدیدی مطرح گردیده و افق‌های روشن‌تری آشکار شده است. تمامی این حرکت‌ها و شناخت‌های روز افزون به انسان کمک می‌کند تا به کمیت و کیفیت زندگی اجتماعی

خود و دیگران غنای بیش‌تری ببخشد و به‌خصوص، به کودکان با نیازهای ویژه و سازگاری اجتماعی آنان نگاه انسان‌دوستانه‌تر و پویاتری داشته باشد.

در تبیین فرضیه سوم می‌توان گفت دانش‌آموزی که مهارت‌های اجتماعی لازم را کسب کرده است، دانش‌آموزی است که می‌تواند به خوبی با محیط خود سازش کند و یا این‌که می‌تواند از طریق برقرار کردن ارتباط با دیگران از موقعیت‌های تعارض‌آمیز کلامی و فیزیکی اجتناب کند. این‌گونه دانش‌آموزان، رفتارهایی از خود نشان می‌دهند که منجر به پیامدهای مثبت روانی-اجتماعی، نظیر پذیرش توسط هم‌سالان و رابطه مؤثر با دیگران می‌شود. از سوی دیگر، کسانی که مهارت‌های اجتماعی لازم را کسب نکرده‌اند، اغلب به اختلال‌های رفتاری مبتلا می‌شوند، از طرف هم‌سالان پذیرفته نمی‌شوند، در میان هم‌سالان و بزرگ‌سالان محبوب نیستند و با معلم و یا سایر افراد حرفه‌ای به خوبی کنار نمی‌آیند. بدون تردید دانش‌آموزان استثنایی نیز، کم و بیش دارای نارسایی‌هایی در زمینه مهارت‌های اجتماعی هستند و این‌گونه نارسایی‌ها، پیش‌بینی‌کننده انواع مختلفی از مشکلات عاطفی، شخصیتی، سازگاری و تحصیلی کوتاه مدت و دراز مدت است. درصدی از دانش‌آموزان شاغل به تحصیل در کلاس‌های ویژه، مشکلات بین شخصی دارند و این حقیقتی است که به دلیل وجود مشکلات عاطفی و تحصیلی بر وخامت بیشتر موقعیت می‌افزاید.

از سوی دیگر، می‌توان گفت که سرمایه‌روان‌شناختی یک حالت توسعه‌ای مثبت روان‌شناختی با مشخصه‌های متعهد شدن و انجام تلاش لازم برای موفقیت در کارها و وظایف چالش‌برانگیز (اعتماد به نفس/خودکارآمدی)؛ داشتن استناد مثبت درباره موفقیت‌های حال و آینده (خوش‌بینی)؛ پایداری در راه هدف و در صورت لزوم تغییر مسیر رسیدن به هدف برای دستیابی به موفقیت (امیدواری) و پایداری هنگام مواجه شدن با سختی‌ها و مشکلات برای دستیابی به موفقیت (انعطاف‌پذیری) است. هرچند که ممکن است از نظر لغوی این مؤلفه‌ها بسیار شبیه به هم و قابل جایگزین به نظر بیایند، اما ادبیات سرمایه روان‌شناختی و رفتار سازمانی مثبت‌گرا بین مفاهیم تمایز قائل شده و تحلیل‌های تجربی نیز از وجود اختلاف معنادار بین این مفاهیم حکایت دارند.

همچنین، از آن جایی که روان‌شناسی مثبت‌گرا مطالعه علمی کارکردهای بهینه و مطلوب انسانی است، با این هدف از عواملی که به افراد، چه به صورت فردی و چه به صورت جمعی، کمک می‌کند تا به رشد و بالندگی برسند، شناخت بیش‌تری پیدا می‌کنیم و آن‌ها را بهتر به کار می‌بندیم. بررسی منابع مربوط به روان‌شناسی مثبت‌گرا کاربست‌های بالقوه زیاد حاصل از پژوهش‌های آتی را برای افراد مختلف و در موقعیت‌های گوناگون نشان می‌دهد. یکی از عوامل مؤثر بر فرآیند توسعه در جهان موضوع سرمایه اجتماعی و نرخ بهره‌مندی آن در کشورها است. بدون شک در کشورهای جهان سوم و توسعه نیافته موضوع سرمایه اجتماعی می‌تواند کاستی‌های منابع اقتصادی را تا حدی پوشاند. به عبارتی به دلیل محدودیت منابع و سرمایه‌های اقتصادی در کشورهای جهان سوم، سرمایه اجتماعی می‌تواند جایگزین مطلوبی برای سرمایه مالی و اقتصادی باشد. حتی تحقیقات میدانی نشان داده است که یک انحراف معیار افزایش در میزان اعتماد در سطح ملی، سبب نیم انحراف معیار افزایش در رشد اقتصادی می‌شود. پاتنام و کلمن تأکید کرده‌اند که سرمایه اجتماعی بسیار کم‌هزینه بوده و تازیا پایان‌ناپذیر است و می‌تواند امنیت و اطمینان و کاهش انحرافات اجتماعی را برای جامعه به ارمغان بیاورد. اهمیت چنین پتانسیل‌هایی مثبت و کم‌هزینه ضرورت شناسایی آن‌ها را در صورت امکان باز تولید و بهره‌وری آن‌ها الزامی می‌کند. سرمایه اجتماعی، مجموعه‌ای از منابع و ذخایر ارزشمندی است که به صورت ذاتی و نهفته در روابط اجتماعی گروه‌های نخستین، ثانوی و در سازمان اجتماعی جامعه (نهادهای رسمی و غیررسمی) وجود دارد. برخی از این ذخایر ارزشمند که گاه از آن به عنوان ارزش‌های اجتماعی نیز یاد می‌شود، عبارتند از؛ صداقت، حسن تفاهم، سلامتی نفس، هم‌دردی، دوستی، دلسوزی، هم‌بستگی، فداکاری و... . سرمایه اجتماعی از طریق این منابع، کنش‌های کنشگران را در سطوح مختلف خرد، میانی و کلان جامعه، آسان، سریع، کم‌هزینه و مطمئن می‌سازد و بدین وسیله آنان را در رسیدن به اهداف مشترک اجتماعی کمک می‌کند.

پژوهش حاضر به این علت که به بررسی و مطالعه الگوی روابط ساختاری بین سرمایه‌روان-

الگوی روابط ساختاری بین سرمایه روان شناختی و هویت ملی با میان‌جیگری خودکارآمدی، کفایت ...

شناختی و هویت ملی با میان‌جیگری خودکارآمدی، کفایت اجتماعی و فرهنگ شهروندی دانش‌آموزان دختر پرداخته است از پژوهش‌های مشابه خود متمایز و برجسته‌تر است اما محدودیت‌های خاص خود را دارد. محدود بودن جامعه آماری به دیدگاه دانش‌آموزان دختر و عدم استفاده از دیدگاه سایر گروه‌ها و محدود بودن جامعه آماری به منطقه مرند از محدودیت‌های این پژوهش است. مطالعه در گروه پسران و در شهرهای مختلف پیشنهاد می‌شود. برای پژوهش‌گران در فرصت آینده پیشنهاد می‌گردد که به مطالعه آسیب‌شناسی روابط بین سرمایه روان‌شناختی و هویت ملی در ابعاد متفاوت بپردازند.

منابع

- احدی، حسن و جمهری، فرهاد. (۱۳۸۰). روان‌شناسی رشد نوجوانی، بزرگسالی (جوانی، میانسالی، پیری). تهران، پردیس.
- آقاجانی، طهمورث؛ شوقی، بهزاد؛ نعیمی، سارا. (۱۳۹۳). تحلیل روابط ساختاری بین آموزش خودمتمایزسازی با اضطراب امتحان و باورهای خودکارآمدی. *دانش پژوه در روان‌شناسی کاربردی*، ۱۵(۱)، ۳۴-۴۳.
- امانی ساری بگلو، جواد؛ بابایی سنگلجی، محسن و حسین خانزاده، عباسعلی. (۱۳۹۴). تحلیل کانونی رابطه فرهنگ سازمانی مدارس بر اساس ابعاد هافستد با نیازهای روانی اساسی دانش‌آموزان. *فصلنامه سلامت روان کودکان*، ۲(۴)، ۱۲۴-۱۱۳.
- بهزادپور، سمانه؛ مطهری، زهرا سادات و گودرزی، پگاه. (۱۳۹۲). رابطه‌ی بین حل مسأله و تاب‌آوری با میزان رفتارهای پرخطر در بین دانش‌آموزان دارای پیشرفت تحصیلی بالا و پایین. *مجله روانشناسی مدرسه*، ۲(۴)، ۲۵-۴۲.
- پزشک، علی. (۱۳۸۰). روابط بین قومی و تأثیر آن بر هویت ملی اقوام در ایران. *فصلنامه مطالعات ملی*، ۱(۸)، ۶۷-۶۱.

جعفرپور، ولی. (۱۳۸۹). سنجش بررسی چگونگی نگرش دانش‌آموزان دبیرستانی و پیش‌دانشگاهی به جهانی شدن و تأثیر آن بر ارزش‌ها و هویت دینی و ملی آن‌ها. *مجله نوآوری‌های آموزشی*، ۲ (۹)، ۸۸-۱۱۹.

جعفری‌باغ‌خیراتی، علیرضا؛ قهرمانی، لیلا؛ کشاورزی، ساره و کاوه، محمد حسین. (۱۳۹۳). تأثیر آموزش خوش‌بینی از طریق نمایش فیلم بر کفایت اجتماعی دانش‌آموزان، *مجله آموزش بهداشت و ارتقای سلامت*، ۲(۱)، ۶۴-۵۷.

حیدری، محمدحسین؛ نصرتی‌هشی، کمال و نریمانی، محمد. (۱۳۹۲). اصول تربیت مبتنی بر مبانی ارزشی تربیت شهروندی از منظر اسلام. *مجله مهندسی فرهنگی*، ۸(۷۶)، ۴۹-۲۴.

صفاری، علی و صابری، راضیه. (۱۳۹۳). ضوابط حقوقی - جرم‌شناختی، پیشگیری وضعی از جرم. *مجله‌ی آموزه‌های حقوق کیفری*، ۸، ۱۸۰-۱۴۵.

فروهر، محمد؛ احسان‌ملکی، شیوا؛ روزبهرانی، رحیم و خبازیان، بیتا. (۱۳۹۲) رفتار سازمانی و پژوهش سازمانی مثبت‌گرا. رویکردهایی نوین به مدیریت و رهبری. *همایش ملی حسابداری و مدیریت*، شهریور ۱۳۹۲.

فروهر، محمد؛ احسان‌ملکی، شیوا؛ روزبهرانی، رحیم و شاه‌محمدی، ندا. (۱۳۹۲). مدیریت سرمایه روان‌شناختی سازمان. رویکردی نوین به خلق مزیت رقابتی. *دومین همایش ملی علوم مدیریت نوین*، گرگان شهریور ۱۳۹۲.

لقمان‌نیا، مهدی و خامسیان، احمد. (۱۳۸۹). جایگاه هویت ملی در نظام آموزش و پرورش ایران. *فصلنامه تحقیقات فرهنگی*، ۲(۱۴)، ۱۴۷-۱۴۱.

نجفی، سیدهدادی. (۱۳۸۰). تحلیل محتوای کتب فارسی سال چهارم و پنجم ابتدایی و مقایسه آن با هدف‌های آموزش و پرورش دوره ابتدایی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.

نریمانی، محمد؛ طالبی‌جویباری، مسعود و ابوالقاسمی، عباس. (۱۳۹۲). مقایسه سبک اسناد و تاب‌آوری در دانش‌آموزان آسیب‌دیده و عادی. *فصلنامه‌ی روانشناسی افراد استثنایی*، ۳(۱۰)، ۶۴-۴۱.

نظری‌نژاد، منیره. (۱۳۸۹). نقش فعالیت‌های فرهنگی مدارس در شکل‌دهی هویت ایرانی دانش‌آموزان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران.

الگوی روابط ساختاری بین سرمایه روان شناختی و هویت ملی با میان‌جیگری خودکارآمدی، کفایت ...

- نوشادی، محمدرضا؛ شمشیری، بابک و احمدی، حبیب. (۱۳۹۰). نقش و کارکرد کتاب‌های تعلیمات اجتماعی پنجم دبستان و سوم راهنمایی در شکل‌گیری هویت ملی. *مجله پژوهش‌های برنامه‌درسی*، ۱۷۰-۱۳۹، (۱)۲.
- هاشمی نصرت‌آباد، تورج؛ بابا پور خیرالدین، جلیل و بهادری خسروشاهی، جعفر. (۱۳۹۰). نقش سرمایه روان‌شناختی در بهزیستی روانی با توجه به اثرات تعدیلی سرمایه اجتماعی. *پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی*، ۱۴۴-۱۲۳، (۴)۱.
- همتی، رضا و احمدی، وکیل. (۱۳۹۳). تحلیل جامعه‌شناختی از وضعیت فرهنگ شهروندی و عوامل تبیین‌کننده آن (مورد مطالعه: شهر ایوان). *برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۱۸۳-۱۳۹، (۱۸)۵.
- Aghajani, T. Shoghi, B. & Naimi, S. (2012). Structural relations analysis between self-differentiation training with test anxiety and self-efficacy beliefs. *Student in Applied Psychology*, 15 (1), 34-43.(Persian)
- Ahadi, H., & Jomehri, F. (2001). Psychology of adolescent growth, adolescence (youth, middle age, aging). Tehran, Pardis. (Persian)
- Aliot, E. (2002). Parenting style, individuation, and mental health of egyption adolescents. *Journal of Adolescence*, 29, 103-117.
- Amani Sari- Baglou, J., Babaei Sangelaji, M., & Hossein Khanzadeh, A. A. (2016). Canonical analysis of relationship between organizational culture of schools based on hofstede dimensions and students basic psychological needs. *Journal of Child Mental Health*, 2(4),113-124. (Persian)
- Bahzadpoor, S., Motahhary, Z. S., & Godarzy, P. (2014). The relationship between problem solving and resilience and high risk behavior in the students with high and low educational achievement. *Journal of School Psychology*, 2(6-24/4),25-42. (Persian)
- Barran, K. E. & Finney, S. J. (2004). Evaluating existing and new validity evidence for the academic motivation scale. *Contemporary Educational Psychology*, 30(3), 331-358.
- Berzonsky, M. D. (2006). Identity processing style and self-definition: Effects of a priming manipulation. *Polish Psychological Bulletin*, 36, 137-143.
- Cameron, E. (2005). Perceptions of self and group in the context of a threatened national identity. Published by Sage publications, 73-88.
- Dainer, E. & kim, J. (2004). Evaluating existing and new validity evidence for the Academic Motivation Scale. *Contemporary Educational Psychology*, 30(3), 331-358.
- Dwairy, M. & Menshar, E, (2006). Parenting style, individuation, and mental health of Egyption adolescents. *Journal of Adolescence*, 29, 118-127.
- Felner, L., Moughan, P. & soubet, S. J. (2004). Social competence and civic culture. *Contemporary Educational Psychology*, 34(3), 23-38.
- Fereshteh, M. H. (2002). The U.K and Japanese education: Should they be compared? Paper presented at lehigh university's conference on education and economic in technologically advancing countries, Bethlehem. PA, October 17 online from ERIC.

- Forouhar, M., Ehsan Maleki, Sh., Ruzbehani, R. & Shah Mohammadi, N (2013). Management of organizational psychology. New Approach to Creating a Competitive Advantage. Second National Conference on Modern Management Sciences, Gorgan, Sep 2013. (Persian)
- Foruhar, M., Ehsan Maleki, R. Ruzbehani, R. & Khababzian, B. (2013) Organizational behavior and positive organizational research. New Approaches to Management and Leadership. National Conference on Accounting and Management. (Persian)
- Hashemi Nosrat Abad, T., Babapur Kheyroddin, J., & Bahadori Khosroshahi, J. (2011). Role of psychological capital in psychological wellbeing by considering the moderating effects of social capital. *Social Psychology Research*, 1(4), 123-144. (Persian)
- Heidari, M. H., Nosrati, K., & Narimani, M. (2013). Educational principles based on valuable fundamentals of citizenship education, from Islamic standpoint. *Journal of Cultural Engineering*, 8(76), 24-49. (Persian)
- Hemmati, R., & Ahmadi, V. (2013). Sociological explanation of citizenship culture and its component. *Social Development & Welfare Planning*, 5(18), 139-183. (Persian)
- Jafari Bagh Kheiriat, A., Ghahramani, L., Keshavarzi, S, Kaveh, M. (2012). The effect of better teaching by film screening on social competence of students. *Quarterly Journal of Health Education and Promotion*, 2 (1), 64- 57. (Persian)
- Jafarpour, V. (2008). Assessing the attitude of high school and pre-university students towards globalization and their impact on their religious and national values and identities. *Quarterly Journal of Educational Innovations*, 2 (9), 88-119. (Persian)
- Kim, k. (2014). Questioning identity, gender, class, ethnicity, London, routledge- scott, john (2006). social theory, central issues in sociology, London, sage.
- Loghmannia, M., & Khamsian, A. (2008). The status of national identity in the education system of Iran. *Quarterly Journal of Cultural Research*, 2 (14), 171-147. (Persian)
- Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., & Norman, S. M. (2007). Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Leadership Institute Faculty Publications*, 11, 541-572.
- Luthans, L. (2010). Social competence and civic culture. *Contemporary Educational Psychology*, 34(3), 23-38.
- Najafi, S. A (2009). The analysis of the content of farsi books in the fourth and fifth grade of elementary school and its comparison with the goals of primary education education. Master's Thesis, Allameh Tabataba'i University. (Persian)
- Narimani, M., Talebi Joybari, M., & Abolghasemi, A. (2013). Comparison of documentary styles and resilience between damaged and normal students. *Psychology of Exceptional Individual*, 3(10), 41-64. (Persian)
- Nazarinejad, M. (2010). The role of cultural activities of schools in shaping the Iranian identity of students. Master's Thesis, Islamic Azad University, Tehran Research Branch. (Persian)
- Noushadi, M. R., Shamshiri, B., & Ahmadi, H. (2010). The role and functions of the fifth grade social science education books and the third in the formation of national identity. *Journal of Curriculum Research*, 2 (1), 170-139. (Persian)

- Parmenter, L. (1999). Constructing national identity in changing world. perspectives in Japanese Education. *British Journal of Sociology of Education*, 20(4), 453-463.
- Pezeshk, A. (2001). Inter-ethnic relations and its impact on ethnic identities in Iran. *Quarterly National Studies*, 1 (8), 67-61. (Persian)
- Robinson, B. (2013). Reasons to teach children about child rights, UNICEF Australia Education Intern.
- Saffari, A., & Saberi, R. (2014). Legal criteria- criminology, Situational prevention of crime. *Criminal Law Doctrines*, 8, 145-180.
- Schultheiss, D., & Blustein, D. L. (1994). Contributions of family relationship factors to the identity formation process. *Journal of Counseling and Development*, 73 (2), 159-168.
- Seligman, J. (1985). The U.K and Japanese education: should they Be compared? Paper presented at Lehigh university's conference on education and economic in technologically advancing countries, Bethlehem. PA, October 17 online from ERIC.
- Soenens, B., Berzonsky, M. D., Vansteenkiste, M., Beyers, W., & Goossens, L. (2005). Identity styles and causality orientations: In search of the motivational underpinnings of the identity exploration process. *European Journal of Personality*, 19(5), 427-442.
- Spohn, L. (2004). Contributions of family relationship factors to the identity formation process. *Journal of Counseling and Development*, 2, 159-168.
- Steinberg, L., Lamborn, S. D., Darling, N., Mounts, N. S., & Dornbusch, S. M. (1994). Over- time changes in adjustment and competence among adolescents from authoritative, authoritative, indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 65, 754-770.
- Troure, K. (2010). Perceptions of self and group in the context of a threatened national identity. Published by sage publications, 73-88.
- Woodward, k. (2004). Questioning identity, gender, class, ethnicity, London, Routledge-Scott, john (2006). social theory, central issues in sociology, London, sage.

Structural relationship pattern between psychological capital and national identity mediated by self-efficacy, social competence and civic culture of female students

M. Imanzadeh¹, N. Farrokhi², & H. Bahrami³

Abstract

The goal of this study is to present the structural relationship pattern between psychological capital and national identity mediated by self-efficacy, social competence and civic culture of female students in secondary high schools in Marand by using a correlational approach. The population consisted of all female students in secondary high schools (n=2252). Morgan table was used to determine the sample size. The number of participants was 330 students. In the present study, cluster sampling was used to sampling. The instruments included three standardized questionnaires: the national identity measurement questionnaire of Lotfabadi, the psychology capital questionnaire of Lutanz (PCQ) and civic culture questionnaire of Hemmati and Ahmadi. The results showed that social competence has significant effect on national identity mediated by civic culture. Psychological capital has not significant effect on national identity mediated by self-efficacy. Psychological capital has not significant effect on national identity. Psychological capital has significant effect on national identity mediated by social competence.

Keywords: Psychological capital, national identity, self-efficacy, social competence, civic culture

---

1. Corresponding author: Ph.D. Student of Educational Psychology, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran

2. Associate Professor, Measurement Department, Allameh Tabataba'i University

3. Professor, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran